

Як забезпечити повернення (стягнення) коштів у виконавчому провадженні?

Конституцією України встановлена обов'язковість виконання судових рішень на всій території України. Виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), що відповідно до закону підлягають примусовому виконанню у разі невиконання їх у добровільному порядку, покладено на органи державної виконавчої служби України.

Державною виконавчою службою України постійно вдосконалюється робота органів державної виконавчої служби відповідно до чинного законодавства України і, безперечно, стан виконання судових рішень буде покращуватися. Однак, чи завжди в невиконан-

ні рішень можна звинувачувати лише державних виконавців?

Адже часто безпечність самих громадян призводить до того, що, маючи на руках судові рішення, наприклад, про стягнення коштів, його неможливо виконати.

Отримання коштів за рішенням суду залежить, у першу чергу, від наявності в боржника ліквідного майна, на яке можна звернути стягнення.

Як свідчить практика, в багатьох випадках вжиті державними виконавцями заходи з виявлення майна боржника не дають бажаного результату, оскільки

ки на момент пред'явлення стягувачем виконавчого документа до виконання, майно, яке було в боржника, вже продане або подароване.

У становищі обдурених залишаються законослухняні громадяни, які не хочуть або не можуть зрозуміти, чому вони не отримують свої кошти, адже є рішення суду.

Напевно, не думала громадянка Н. І., що її чекає, коли за договором позики передала кошти в сумі 9 000 грн малознайомій К. А., яка нібито займалася підприємницькою діяльністю і обіцяла повернути борг з великими відсотками.

Під час розгляду судом справи за позовом Н. І. про стягнення коштів за договором позики з К. А., остання подавала будинок, який їй належав, своєму родичу, чим наперед унеможливила виконання рішення суду.

Також, троє громадян пенсійного віку надали позику в сумі від 5 000 до 10 000 грн кожен односельчанину М. І., який вирішив зайнятися виробництвом ковбасної продукції і, звичайно ж, мав повернути кошти з відсотками після того, як «розкрутиться», але власна справа не заладилася.

Відсудивши свої кошти, пенсіонери подали виконавчі листи на виконання до відділу державної виконавчої служби. Однак повернути кошти не вдається, тому що з особистого майна, на яке можна звернути стягнення, у горе-підприємця було вилучено і реалізовано державними виконавцями лише телевізор.

На жаль, якщо у боржника відсутнє майно, на яке може бути звернено стягнення, і здійснені державним виконавцем відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» заходи щодо розшуку такого майна виявилися безрезультатними, державний виконавець не може виконати рішення суду і по-

вертає виконавчий документ стягувачу без виконання.

Таким чином, виникає питання, чи може сам громадянин, в подальшому стягувач, створити належні умови для майбутнього реального виконання рішення суду? Аналізуючи окремі норми чинного законодавства, можна з впевненістю сказати, що може.

Коли виникають сумніви щодо повернення грошей позичальником, потрібно забезпечити виконання договірних зобов'язань таким способом як застава, яка сьогодні є популярною серед підприємців і маловідомою серед простих громадян.

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про заставу», через заставу кредитор (заставодержатель) має право в разі невиконання боржником (заставодавцем) забезпеченого заставою зобов'язання одержати задоволеного вартості заставленого майна переважно перед іншими кредиторами.

Отже, сутність застави полягає в тому, що боржник для забезпечення свого боргу віддає в заставу і кредитору яку-небудь річ, майно, будинок, квартиру, а у випадку неповернення боргу кредитор має право звернути стягнення на заставлене майно і за рахунок вирученої від реалізації майна суми повернути борг. Таким чином, застава надає кредитору впевненості і є гарантією того, що він отримає свої кошти.

Якщо з'ясується, що в особи, з якою є наміри укласти договір позики, немає майна під заставу, це повинно бути головним аргументом проти укладання такого договору.

У випадку виникнення позадоговірних зобов'язань, наприклад, якщо зав-

дано шкоду під час дорожньо-транспортної пригоди, забезпечити виконання зобов'язання заставою фактично неможливо.

І тут є ще один спосіб, дієвий як при договірних, так і позадоговірних зобов'язаннях – забезпечення позову.

Забезпечення позову застосовується тоді, коли відповідач робить або може зробити будь-які дії, які згодом ускладнять або зроблять неможливим реальне виконання судового рішення.

Із вищенаведених прикладів випливає, що громадянка К. Л., дізнавшись про пред'явлений до неї позов, подарувала будинок своєму родичу під час розгляду справи в суді. Вона не змогла б цього зробити, якби позивачка Н. І. поставила в позовній заяві вимогу перед судом про вжиття заходів щодо забезпечення позову.

Відповідно до статті 152 Цивільного процесуального кодексу України позов, зокрема, забезпечується: накладанням арешту на майно або грошові суми, що належать відповідачеві знаходяться у нього або в інших осіб; заборонаю провадити певні дії; заборонаю іншим особам здійснювати платежі або передавати майно відповідачеві чи виконувати щодо нього інші зобов'язання.

Крім того, заява про забезпечення позову вирішується судом, який розглядає справу, в той же день без повідомлення відповідача й інших осіб, які беруть участь у справі.

Важливо, щоб на той час, коли відповідач дізнається про пред'явлений до нього позов, ухвалою суду було вже накладено арешт на його майно або застосовано інший спосіб забезпечення позову.

Вимогу про забезпечення позову можна ставити перед судом не тільки при подачі позовної заяви, але й на будь-якій стадії розгляду спра-

ви. Слід зазначити, що суддя також і за своєю ініціативою може вжити заходів щодо забезпечення позовних вимог позивача.

Невжиття своєчасно цих заходів дає змогу боржнику в найкоротші строки відчужити своє майно іншим особам і тоді, в подальшому, як наслідок, державні виконавці роз'яснюватимуть стягувачу в супровідних листах, чому виконавчий документ повертається без виконання, а стягувач, не визнаючи своїх помилок, звинувачуватиме в невиконанні судового рішення звичайно тільки державного виконавця.

Таким чином, завчасне забезпечення позову сприятиме не тільки виконанню судового рішення органами державної виконавчої служби, а й може спонукати відповідача ще під час розгляду справи в суді добровільно повернути позичені кошти чи відшкодувати завдану шкоду позивачу.

О. В. Карнабеда
начальник Головного управління
юстиції у Чернігівській області